

Handläggare:
Eva Hellstrand tel: 508 33 563
Elisabeth Ryde tel: 508 33 937

Till
Utbildningsnämnden
2009-08-20

Rätt till gymnasial vuxenutbildning och gymnasial särvox.

Svar på remiss från kommunstyrelsen av Utbildningsdepartementets promemoria
Ds 2009:20

Förvaltningens förslag till beslut

Utbildningsförvaltningen föreslår utbildningsnämnden att besluta följande

1. Utbildningsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen
2. Omedelbar justering.

Thomas Persson
Direktör

Lars Brandt
Avdelningschef

Sammanfattning

Utbildningsnämnden har för yttrande fått Utbildningsdepartementets promemoria ang "Rätt till gymnasial vuxenutbildning och gymnasial och gymnasial särvox." (Ds 2009:20). Förslagen avser att garantera och säkerställa vuxnas rätt att få en grundläggande behörighet till eftergymnasiala utbildningar. Idag finns motsvarande rättighet att studera inom den grundläggande vuxenutbildningen och inom grundläggande särvox. Stadens yttrande skall vara departementet tillhanda senast den 7 september 2009. Hänsyn tas även till Prop. 2008/2009:199 om den

nya reformerade gymnasieskolan beträffande elever med examen från ett yrkesprogram som inte har grundläggande högskolebehörighet. Denna grupp ska garanteras att komplettera sin utbildning inom den kommunala vuxenutbildningen och därmed uppmuntras i det livslånga lärandet.

Förvaltningen ställer sig positiv till förslaget att säkerställa rätten till grundläggande behörighet för samtliga personer som uppfyller kraven enligt dagens och kommande lagstiftning.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom vuxenutbildningsavdelningen och gymnasieavdelningen.

Ärendet

Departementet har utsett en arbetsgrupp som haft till uppgift att undersöka och lämna förslag på hur en rättighetslagstiftning kan utformas för vuxna att ta del av den gymnasiala vuxenutbildningen och vuxenutbildning för utvecklingsstörda, särvux. Arbetsgruppen har lämnat ett antal olika förslag till hur en rättighetslagstiftning kan utformas. Rättigheten kan bygga på grundläggande behörighet eller särskild behörighet till högskolan. Dock lämnas inga förslag till rätten att studera för särskild behörighet i utredningen.

Vidare resonerar arbetsgruppen i utredningen kring ett kursutformat alternativ jämfört med ett programutformat alternativ. Det senare bygger på en högskoleförberedande utbildning. För bägge alternativen finns även ett förslag till att införa en åldersregel på 25 år innan tillträde ges till vuxenutbildningen. Denna regel skulle då endast gälla för elever som har avbrutit sina gymnasiestudier inom ungdomsgymnasiet. Sammanfattning av utredningen bifogas som bilaga.

Sidangivelsen nedan avser arbetsgruppens förslag från ”Rätt till gymnasial vuxenutbildning och gymnasial särvux, Ds 2009:20”

Gymnasial vuxenutbildning

Arbetsgruppens bedömning gällande målgrupp sidan 68: *Målgruppen för uppdraget är alla personer som uppfyller behörighetsvillkoren för gymnasial vuxenutbildning och som önskar studera för att få grundläggande behörighet till högskoleutbildning. Det bör inte vara en förutsättning för en rätt till tillträde att ha för avsikt att söka till högskolan efter de behörighetsgivande studierna inom kommunal vuxenutbildning (komvux).*

Förvaltningens kommentar

Denna målgrupp ges redan idag tillträde till studier inom staden. Skillnaden blir att personerna inte kommer att antas genom urval och i konkurrens med andra sökande. Gruppen kommer därmed att bli prioriterad att läsa just de ämnen som saknas för en grundläggande behörighet enligt uppgjord individuell studieplan.

Förvaltningens bedömning är att denna grupp studerande inte kommer att öka i antal jämfört med idag.

Arbetsgruppens förslag gällande principer för alternativa förslag, sidan 75: Två huvudalternativ föreslås.

1. Ett alternativ som innebär minsta möjliga ändring i förhållande till nuvarande bestämmelser för kommunal vuxenutbildning (komvux).

2. Ett alternativ som innebär att de rättighetsgrundande studierna blir likvärdiga med högskoleförberedande studier i gymnasieskolan.

För båda alternativen finns också varianter som innebär att rättigheten inträder vid 25 års ålder för den som inte har ett slutbetyg respektive en examen. Genom ett sådant ålderskrav motverkas en benägenhet att avbryta studierna inom gymnasieskolan i avsikt att senare fortsätta inom komvux.

Förvaltningens kommentar

Förvaltningen ställer sig tveksam till programalternativet (alternativ 2), dels ur ett kommunalt perspektiv dels ur ett individperspektiv. Kommunernas åtaganden kan bli alltför stora och oförutsägbara samt därmed troligen mer resurskrävande. För den enskilda individen kan studierna på ett program bli mer omfattande och krävande vilket begränsar målgruppen och heller inte motsvarar deras förväntningar på en flexibel kommunal vuxenutbildning.

Kursvalsalternativet (alternativ 1) däremot innebär minst förändringar jämfört med dagens system vilket förvaltningen förordar. Staden kan utöver de rättighetskurser som måste erbjudas även ha ett anpassat kursutbud efter behov och som efterfrågas av arbetsmarknaden. Kursvalsalternativet ger sammantaget dessutom en större frihet till den studerande att nå grundläggande behörighet.

Arbetsgruppens förslag till varianter med 25-års regler, sidan 82: Rätten till gymnasial vuxenutbildning för att uppnå grundläggande behörighet till högskoleutbildning ska inträda först vid 25 års ålder för den som saknar slutbetyg eller yrkesexamen från gymnasieskolan. I övrigt ska samma regler gälla som för kursvalsalternativet respektive programalternativet. Ett särskilt bemyndigande ska införas i skollagen som gör det möjligt för regeringen att meddela föreskrifter om ett 25-årskrav.

Förvaltningens kommentarer

Förvaltningen är tveksam till förslaget att införa en åldersspärr vid 25 års ålder för personer som avbrutit sina gymnasiestudier i ungdomsskolan. Ställningstagandet grundar sig på den erfarenhet som finns inom gymnasieskolan som tydligt visar att hotande restriktioner som infaller 5-8 år senare är verkningslösa. Effekten kan bli den motsatta, att ungdomar som tidigare misslyckats av olika anledningar, sjukdom, likgiltighet eller skoltrötthet blir än mer utsatta vilket kan falla tillbaka på staden. Under karenstiden kan det bli svårt att finna en meningsfull sysselsättning då både erfarenhet och utbildning saknas i den unges liv.

Samtidigt förstår förvaltningen arbetsgruppens intention att motverka en förlängning av gymnasietiden. För att undvika att elever i gymnasieskolan avbryter sina studier, bedömer förvaltningen att en aktiv studievägledning är ett mer framgångsrikt arbetssätt. Det är för många elever avgörande att de hamnar rätt inom gymnasieskolan och där fullföljer sitt program och därmed inte behöver nyttja vuxenutbildningen för ett fjärde eller femte gymnasieår.

Om ett beslut fattas att en åldersgräns skall införas till de rättighetsgrundande studierna för personer som avbrutit sina gymnasiestudier, är det av största vikt att den enskilda kommunen kan utforma egna anpassade intagningsregler för denna grupp.

Gymnasial särvox

Arbetsgruppens förslag om ändring i skollagen om kommunernas skyldighet, sidan 101: *Kommunerna ska enligt skollagen erbjuda kommuninnevånare som inte slutfört utbildning i gymnasiesärskolan gymnasial vuxenutbildning för utvecklingsstörda (gymnasial särvox) i den omfattning som behövs för att utbildningen ska slutföras, dock under längst fyra år för varje elev.*

Vidare framkommer i utredningen, sidan 102: *En rätt till gymnasial vuxenutbildning för utvecklingsstörda (gymnasial särvox) ska gälla för nationella kurser.*

Förvaltningens kommentarer

Förvaltningen anser att införandet av en begränsning om fyra års studier i gymnasial särvox är positivt men anser att avsteg bör få göras i speciella fall under förutsättning att nya omständigheter har tillkommit.

Kravet på att den föreslagna rättighetsgivande utbildningen enbart omfattar nationella kurser är rimligt enligt förvaltningens bedömning. Dock vore det önskvärt att det blev möjligt att dela upp de nationella kurserna i delkurser, liknande det som görs inom den grundläggande delen.

Beträffande eventuella kostnadsökningar är det svårt att bedöma ett framtida behov hos målgruppen. Erfarenheten från införandet av rätten till att studera inom grundläggande särvox visade dock att den förmodade ökningen av studerande uteblev.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen ställer sig positiv till förslaget att säkerställa rätten till grundläggande behörighet för samtliga personer som uppfyller kraven enligt dagens och kommande lagstiftning. Att upprätthålla det livslånga lärandet är av största vikt i ett kunskapsamhälle. Det ska alltid finnas en väg vidare för den enskilde individen att förkovra sig. Viktigt är att skapa hållbara, tydliga och för målgruppen kända strukturer som håller över tid. Det finns dock svårigheter idag att fatta ett beslut om just *en* rätt väg då många angränsande förslag inom utbildningsväsendet ännu inte är fattade i riksdagen.

Förvaltningen har under våren 2009 tillsammans med Göteborg och Malmö genomfört en effektstudie av vuxenutbildningen i de tre storstäderna. I effektstudien framkommer att det främsta motivet för att studera inom vuxenutbildningen är att få behörighet till högre eftergymnasiala utbildningar. Det näst vanligaste motivet med vuxenstudierna är man att lättare skall få ett arbete efter sina studier. För studerande med annat modersmål än svenska är vuxenutbildning även viktig ur ett demokratiskt perspektiv. Här har vuxenutbildningen, utöver traditionell kunskapsinhämtning, en viktig roll att spela för integration och inflytande i samhället trots att den studerande kanske inte har för avsikt att studera vidare på högre nivå.

Det är svårt att förutse hur den enskilde studerande resonerar framöver beträffande kompletterande utbildning och framtida yrkesliv. Några faktorer som påverkar efterfrågan på vuxenutbildning framöver och som arbetsgruppen i utredningen identifierat är årskullarnas storlek, personers sökbeteende när det finns en rätt till utbildning, reglerna för urval vid antagning till högskolan, gymnasieutredningens förslag samt införande av Yrkeshögskolan. Tänkvärt är också att framtidsforskare framhåller att ca hälften av jobben om tio år inte är synliga på dagens arbetsmarknad.

Förvaltningen bedömer att förslaget enligt alternativ 1, kursvalsalternativet, inte i sig kommer att vara kostnadsdrivande. I praktiken innebär förslaget ingen förändring för staden jämfört med dagens antagningspolicy.

Bilagor

Sammanfattning av ”Rätt till gymnasial vuxenutbildning och gymnasial särvtux, Ds 2009:20”